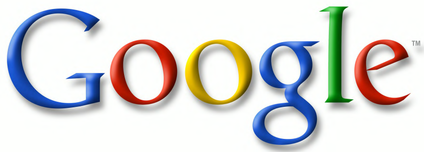

POETICKÉ BESEDY.

(REDAKTOR: JAN NERUDA.)

ČÍSLO XXVII.

BÁSNĚ

VÁCLAVA BOLEMÍRA NEBESKÉHO.

V PRAZE.
NAKLADATEL: ED. VALEČKA.
1886.

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES

BÁSNĚ

VÁCLAVA BOLEMÍRA NEBESKÉHO.

(POETICKÝCH BESED ČÍSLO XXVII.)

V PRAZE.
NAKLADATEL: EDUARD VALEČKA.
1886.

Tiskem dra Ed. Grégra v Praze.

Z písní.

I.

Nade zemí noční, tmavou
vznáší se propastí bezdnou
tichý seraf nebevelkou
modrou perutí a hvězdnou!

Když hne křídlem mírošumným,
sladké kolébavky znějí,
spánku lethorosné kapky
a snové se dolů chvějí.

Kde však bolná, žhoucí ňadra
vkolébat se nechtí dáti,
a dvě oči slzovlhké
v jemném klidu nechtí spáti:

tuť on křídlem vkolébavým,
libošumným mocněj vane,
a tu s křídla pokaždé mu
zlaté pírko — hvězda — skane!

A já v ňadrech věrných koje
nadšení a touhy svaté,
půjdu světem širošírým
hledat jedno pírko zlaté

bych je zbožně, vřele vtopil
v purpurové ňader zdroje,
psal jím liliové listy
lásky — tiché písně moje.

II.

Jako jelen v ňadrech teplých
olova smrť chladnou nesa
v křoví spěchá, by tam umřel
v tmavém srdci chladna lesa:
takž má láska, kterouž bodla
z tvých rtů sladkých hořká střela,
utekla se v písně moje,
by tam v jejich myrtí zmřela!

III.

Vím to! — lásku chceš, mé srdce,
plamennou — tu velkou, pravou!
Nuže, půjdu světem širým,
žebrák bosý s holou hlavou.

Půjdu hledat Mekku lásky,
ňader rány otevřeny nose,
u každého srdce dveří
o almužnu lásky prose! —

Kdyby tobě každé srdce
rubíny své vystříkalo,
každé oko dívčí drahé
perly lásky vyplakalo;
kdyby tebe osypali
věrnosti své ryzím zlatem,
a ty, lásky král, se zaskvěl
ve purpuru přebohatém;
a pak s kořistí všech ňader,
vítěz v lásky velké říši,
triumfem se domů vracel
k tiché rodinné své chýši,
kdež tě matička tvá čeká,
náruč vstříc ti otevírá,
vlasy líbá, tváře hladí,
tvrdé vrásky s čela stírá:
pak bys cítil, že jen v tomto
srdci Kroesus jsi, a všudy
v světě širém, nejšiřejším,
všudy žebrák láskochudý.

IV.

Libě nevinné tvé lásky
holoubátko tiché, sněžné
ustlalo si hnízdo v myrtí
srdce mého teplé, něžné.
Ustlalo a — uletělo!
ach vždyť ňadra snivětemná,
kletbou prochvívaná, nejsou
sídlo holoubátka jemná!
Vždyť i čáp se kvapně zvedne,
tato duše dobrá, věrná,
na střechu-li, kde má hnízdo,
padne tajně kletba černá.

Uleť — jen mi zanech v srdci
teplé hnízdo svého sídla,
a pak jedno skrvácené
pírko z bělounkého křídla!
V hnízdě osiřelém budu
sny své lásky pouspávat,
a tím pírkem skrváceným
tiché svoje písně psávat.

V.

Měli jsme se, ach! tak rádi,
s těží jsme si to však řekli:

hledali jsme se i našli,
a přec jsme se sladce lekli!

Když ti v snivěmodré oči
padly mojich zraků střely,
hned se splašily tvé hledy
jak holubi, jak gazely.

Když se lehce naše prsty
jenom jak dvě jiskry stékly,
tuť již naše blahé duše
jako citlivky se lekly.

A když pak jsme při rozchodu
sladkou dobrou noc si dali,
tu jsme jistě oba v celé,
dlouhé noci nepospali.

VI.

Na plesu-li hlučném hrdě
v skvostném hedvábí se skvíš,
marná děvo! — zdali víš,
že to šumolesklé nití
brouček předl z svého žití?

A když v hedvábí měkounké
píseň má tě halívá,

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES

Nebeský, Václav B.

BÁSNĚ

VÁCLAVA BOLEMÍRA NEBESKÉHO.

(POETICKÝCH BESED ČÍSLO XXVII.)

V PRAZE.
NAKLADATEL: EDUARD VALEČKA.
1886.

Umru — šumote ty jemný!
jak to libě mě ochvívá —
jak když v šeru anděl strážce
věčné kolébavky zpívá.

Umru — topím se, či vznáším?
Co se to tak se mnou houpá?
Což to labuť orlím křídlem
červánkami k nebi stoupá?

Či se dohraný zvuk jeden
z velké písně všehomíra
v bezdnu topí, nad nímžto se
tiše věčnosť uzavírá?

X.

Vlašťovka si na smrk sedla —
divy zpívá o svých cestách,
horkých stepech, jasných mořích
věžehrdých, zlatých městách;

pak o palmě nebetyčné
s libovonným cedrem, stinným,
na němž s papouškem si sedla
a s neznámým ptákem jiným;

pak o lótu velkokvětném
jenžto v lunosnivé noci

rozvírá svá květná ňadra
toužebnou mra lásky mocí.

Smrk to slyšel, vrtěl hlavou,
a když v noci temné spává,
vzdychá, ostré jehly pláče —
snad se mu o lótu zdává!

XI.

Širým krajem luna dřímá —
a já tady hledím s hory;
pode mnou se šeptem modlí,
jako mniši, černé bory.

Tamto kaple osamělá
z borovic se bíle míhá,
jak když labuť pobožnosti
k nebi svoje křídla zdvihá.

Ticho — jenom někdy srnka,
někdy šustí plaché ptáče,
ticho — jak by Pán Bůh slouchal,
jest-li někde člověk pláče.

I v mé duši jest tak ticho,
jak by anděl přes ni lítnul;

slyš — tu v spících ňadrech noci
v dáli temný zvuk procitnul!

Sladký hlahol! — jakby v kapli
andělíčci byli pěli;
pak se borem rozchází, by
nade lidskou hlavou bděli.

XII.

Lilě dřímá tiše v sadě,
vkolébaná luny záři,
a snů jemnou vůni dýše
s bledou, snivětichou tváří.

Tu jí hyacint políbí,
temné, umrčí to kvítí,
a ta spící lilě neví,
že již zítra musí zmříti!

Ach, já hlavu láskohorkou
na tvá bílá ňadra kladu,
tam, kde srdce tvého lilě
květou v nevinnosti chladu!

U tesklivém předzvídání
bolná duše moje cítí,
jak tam hyacint v tvém srdci
rozkvétá — to temné kvítí.

XIII.

Ona řekla:
„Já tě vyrvala z mé duše!“
Dobře! — odešel jsem tiše,
jako král jde do vyhnanství;
vždyť má vlasť je lásky říše.

Nocí bloudím.
Jí jsem to chtěl všecko říci;
ona lásku naši znala,
při přísaze žhavé, svaté
její věčná světla plála.

Vyhnán hledat
v Sahaře jdu lidských ňader
oasy sad jak dlaň malý;
tam chci mra svou hlavu složit,
v níž co uhlí lásky paly.

Král jsem byl, teď
lásky Ahasver a žebrák!
Z ramen noci plášť mi věje,
měsíček mi pak své stříbro
jak almužnu v duši leje.

XIV.

Když mou duši, jako Jidáš,
polibením přítel zradí:
tu mé srdce puká, svět mi
ale ztrátu vynahradí.

Přítel jest mi onen Špartán,
jenžto statně, mysli hrdé,
umírá, syn vlasti věrný,
na podušce štítu tvrdé.

Přítel jest mi, jenžto s myslí
tichou, velkou, Bohem zňatou,
na kříži zde bludův lůzy
umírá pro pravdu svatou.

Celý svět — bol, rozkoš jeho,
naděje a svaté síly
jsou můj přítel, zaň bych vylil
žití purpur z každé žíly.

Lásku mám však jenom jednu —
a ta jest má říše blaha!
a v té říši nebevelké
mám jen tebe, matko drahá!

XV.

Znáte žebračku, tu starou,
na stupních co chrámu sedí?
Bídná žena! lační vlci
očí její z doupat hledí.

Na vyzáblé její tváře,
jako na pergamen žlutý,
písmo vrásek hadovité
psaly bída a hlad krutý.

Nesedí již, nezlobí již
žebrotou ty děvy sladké,
a ty paní růžolící,
a ty pány, hochy hladké.

Již ji vezou v rakvi šedé,
bez všech okras, bez všech šperků:
před vůz špatný zapřáhli jí
jenom jednu starou herku.

A ty oči olověné
byly fialy, a kůže
v tváři vráskovitá, žlutá
květla jednou jako růže!

Tenkrát stavívali máje,
cimbál cinkal, trouby zněly,

a ty housle, jako vzteklé,
divoce a sladce pěly.

Srdce květlo — fábor lítal,
nožky jako srnky skáčí,
a kol záletníků hejno; —
kde jsou ti? — a zdaž tu pláčí?

Pro tu nepláče snad žádný!
Na rakev jí křížek dali.
Vždyť jen Boha měla; zde však
dán jí starý jen a malý!

XVI.

Pod jabloni baldachýnem
sedí; ta naň květ svůj věje,
a červánek naň svůj purpur
jak na krále citů leje.

Koruna u něho leží —
růží keř to rubínový,
otevra svých ňader síně
na trůnu svých snů si hoví.

Kolem něho máj se rozstřel;
jeho zpěvná květná říše —
ta, by krále nezbudila,
umlkla a čeká tiše.

Neb má v duši plaché hosti,
plašší než gazella štíhlá,
plašší než ta bílá víla,
jež se temnem loubí mihla.

Jenom sni, můj mladý králi,
čekajíť na tebe vrahy,
ty ti strhnou s ramen mladých
purpur tvůj, ten krásný, blahý.

A ty u vyhnanství, shozen
s nadšení královské výše,
budeš bloudit, žebrák nahý,
skrze vlastní krásné říše.

XVII.

Bledý z města jde a šepce:
„Nechci zvony, nechci trouby,
jako přírody syn věrný
umříti chci v tmavém doubí.“

Neb již cítí, že mu v ňadrech
labuť mřivou píseň pěje,
že již ňader vřelý purpur
v tichý červánek se leje.

Jeho srdce — jelen hrdý,
světem štvaný, světem hnaný,

mdle s svou ranou v houští spěchá,
na smrť jeť již odhodlaný.

„Pod dub lehnu, na němžto se
bude hrdý orel houpat
čekající na mou duši,
by s ní hned moh' k nebi stoupat.

V staré poustevnické kapli
duchové modliteb spějí,
ti procitnou, ti se za mne
otčenášek pomodlejí.

Zvědavě tu přijde srnka
v mroucí oko se mi dívat,
slavík pak mi v tmavém křoví
bude umíráčkem zpívat.

Na jelenu větronohém
jede bělorouchá víla,
a rusalky místo svící
nesou liliátka bílá.

Kol mé hlavy budou tyto
jako dědicové státi,
a ten motýl, na ni sedna,
zlatý pel mých snů z ní ssáti.

Křovinami však se dere
večer tichým, růžným pláním,
ten mi zhaslé oči zavře
purpurovým celováním."

XVIII.

Já v tvé duši dávno dozněl,
jak na harfě tichá píseň,
když duch lásky v ní již dopěl
touhy slasť a jemnou tíseň.
Ale přijdou časy,
že se bude tajným dechem
v strunách duše tvojí chvíti
zpomínka, a jemným vzdechem
zas v nich tóny staré zníti
jako báchorka zavátá.

Duše má tvou oplétala
jak řeřicha myrtu jemnou,
ty jsi mne z ní vytrhala!
Však s řeřichou snivou, temnou
vyrvala's i myrtu;
a až jednou budeš chtíti
pro svou lásku novozmladlou
z myrtí citů věnce víti,
najdeš opadlou a zvadlou
ňader májovou zahrádku.

Sen.

Zdálo se mi dnešní noci,
že jsem ležel pochován;
neumřel jsem, byl jsem zrádně
za živa do rakve dán.

Sama's víko přibijela;
já jsem na ně zatlouc chtěl,
ruka však mi zkameněla,
jazyk mi byl zolověl.

Ze srdce mi v hrobě vyrosť
rozmariny pletenec;
já to věděl, že jí budeš
trhat k svatbě na věnec.

Z hrobu vyrostla — ty's přišla,
utrhla si ratolesť.
„Netrhej jí; což pak nevíš
že s mým srdcem srostlá jest?!"

Nedbáš na to a z ran teče
proudem krev má plamenná;
nemoh' jsem se vykrvácet; —
nevím, co to znamená.

Červíček v lípě.

Ach ta naše lípa,
ubožátko! chřadne,
list po listu žloutne
a co slza spadne.
Umřít má — a kolem
květou sady;
umřít má — a jaro
mladé jestiť tady!

V noci slýchám, slýchám
vždy v ní něco tepat
a v tom chorém stromě
nepokojně klepat.
Tak to tepe pořád:
„Cinky, cinky“ —
jakoby to byly
umrčí hodinky.

Když na ňadra sáhnu,
tu své srdce vroucí
pořád také cítím
nepokojně tlouci;
jako červa v lípě:
„Cinky, cinky“ —
jak by též to byly
umrčí hodinky.

Na přírodu.

Přírodo, má svatá matko!
V chrámu tvého tichém stínu
spočinout je rajsky sladko —
jako děcku v matky klínu!
Pojmi syna v náruč svou,
on si z divých světa hluků
nese žal a tajnou muku —
zhoj ho jemnou rukou svou.

Ty jsi plna božské těchy!
Kdo k tvým ňadrům přijde lkáti,
kdo ti nosí svoje vzdechy,
ten u tebe, všeho máti,
jistě bývá zotaven!
A kdo bolně v srdci stůně,
ve tvém čistém, svatém lůně
divně bývá pozdraven.

Uhrančivé oči.

Mám-li místo srdci drahé,
hned se hrob mi tam vyryje;
jde-li noha cestou milou,
hned se trním mi pokryje.

Hledím-li do nebes výše,
tu mi jistě hvězda spadne;
hledím-li na zemi krásnou
tu hned máj mi v poušť uvadne.

A když malé, milé děcko
na můj krk se zavěšuje,
a mě s outlým lichocením
pohladí a poceluje:

bolestně tu zrak svůj zastru,
pryč se tváře moje točí,
abych děcko jen nespatřil —
vždyť mám uhrančivé oči!

Pomník.

I.

Vykrvácely se rány,
a ty jízvy palmou kryju,
v bolných upomínky těchách
strastí zašlých slasti čiju.

Srdce v prvním bolu nechce
věřit, že to býti může,
aby zase povykvětly
z bolu slasti, z trní růže.

A hle! z věnce trnového,
jenž se do srdce mi vpletl
za dob trudu, jako přes noc
růžový keř povykvětl.

A čím srdce puknout chtělo
v první bolestné své tísni:
to mi duší blaze duje,
by zavzdechlo jemnou písní.

Bolný vzdech se vonným dechem
ve poupěti písně stane,
a ta slza jako rosa
ze kalichu básně kane.

II.

Krvácet a kvést chce srdce
při zpomínce na ty časy,
jakby máj v mou duši vešel
s svými květy, svými hlasy.

Když se láska ta v mém srdci
zňala jako jitra rdění,
tuť má duše občerstvěla
jako jara zelenění.

Ach ta láska sladkotklivá,
jako růže rosní pláče;
mladá jako poupat puky,
plachá jako lesní ptáče.

Tajná jako šepot v noci,
svíží jako broskve rdění
čerstvá jak praménku zdroje,
blahá jako nalezení.

Hrdličky dvě v jednom hnízdě,
slavíčků dvou šveholení,
myrtoví dvou proplítání —
a dvou rtíků políbení.

III.

Byl to klam a sladké snění —
nezapomenu ty doby!
zpomínka mou mrtvou lásku
ovine co břečťan hroby.

Zpomínka ta ozáří mou
tesknosť, co červánků plání,
v srdci mém to bude zněti
jako večer o klekání.

Láska tvá mé duši bude
písní, jakoby se byli
v opadalém, spustlém háji
slavíci dva opozdili.

IV.

Máj opadnul, sen dokvětl,
a až v době ve jesenní
k tobě suchý list dovane,
měj ho za mé pozdravení.

V.

Jemnou myslí přivedla's mě
ve života tiché dráhy,
a v selánku blahou, jemnou
ty mé hrdé, bludné snahy.

A mé zkrotlé srdce snilo
o myrtě v tvých hnědých vlasech
a jak kráčíš blahým studem
v stříbrných hedvábí řasech.

Zdomácnělý dobrodruh chtěl
tebe blaze vésti domů,
kde je místo pro dvě hlavy
a dvě hlavičky snad k tomu.

VI.

Že nám srdce rozervali,
nechci déle vésti žaly;
rozešly se naše snahy,
my jsme si již s Bohem dali.

VII.

Tobě Bůh dá, co má skrytost
v sobě blaženého, všecko,

tichý domov — a k tvým čistým
prsoum vloží milé děcko.

A já v poušti mlhou kráčím,
příliš hrd, bych zemdlen klesl;
ale rád bych našel místo,
kam bych popel srdce nesl.

VIII.

Byl to poslední máj srdce,
rozžehnal jsem se, sám bloudím;
v noci však se skrytě k prahům
lidské blaženosti loudím.

Z radosti se radovat chci,
bez závisti se tam kradu,
jen své písně skromné kvítko
na práh blaženců těch kladu.

IX.

Na mne zpomínka co hvězda
s dalných nebes má tě vítat,
a co holubice — ne co
havran černý — kol tě lítat.

A tvou tichou jemnou duši
přelítnout má moje lkání
jako mráček snivou lunu,
jako lípu hravé vání.

A až v noci při kolébce
u dítěte budeš sedět:
má ta zpomínka co luna
na tě s jasných nebes hledět.

X.

Byla's poupě trním kryté,
poupě panny nedůtklivé;
byla's ptáče polétavé,
nestálé a dovádivé.

Jablíčko co nedozralé,
čerstvá jako v rose zmytá,
jasná jako jarní jitro,
kde je lilje s růží slitá.

Kolem postavy tvé hrála
jakás hrdá plachá vnada,
srnkonohá, srnkooká,
celá jako srnka mladá.

XI.

Skrotla jsi a povykvětlo
poupě v lilji, v pannu snivou
změnila se plachá děva, —
srnka v laňku přítulivou.

A to ptáče polétavé
v holoubátko vrkající,
pak jsi často hlavičku svou
tklivě kladla k mému líci.

S kadeřemi mými hrála,
ručičku svou do mé kladla,
ano často do náručí
s plačicím jsi smíchem padla.

XII.

A když jsem tě v soumrak čekal,
čilo srdce v blahém ruchu
příchod tvůj, než dozněl šumot
roucha tvého k mému uchu.

A když vstoupla's, rozlilo se
kouzlo májového světla,
a ta tichá blahá jizba
jako v loubí rozekvětla.

Plaché ptáče přiletělo,
lnula srnka nedůtklivá;
toť to holoubátko krotké,
toť ta laňka přítulivá.

A co je ti, dívko tichá?
Co tak nyješ zamyšlená?
Jak ta kouzla přec jsou mocná —
jaká to je s tebou změna!

Svému srdci!

Aj mé srdce — tajné moře!
chmuř se, vlň se, pěň se jen!
zuř jen, bouře, kruté hoře!
rozrvi z hloubi ňadra má —
vždyť se ze tmy jasně denní,
bouře v tichý poklid mění!

Hořte, žhoucí bolu paly,
divý ohni, plápolej!
Ať se v rum a popel svalí
tato ňadra titanská —
z rumu zas se svět vyvine,
Phoenix z popele vyšine!

Padneš!

Opouštíš mne? S Bohem jdi, marná ženo!
Nevíš, jak mé srdce je zkrváceno.
Jdeš? Zda-li pak víš, kam jde ta cesta?
Žhoucí ženo! — hravé děcko! —
Myrtou pokryto je všecko.

Hraj si jen a poletuj!
Holubinka bílá
ouzkostně se kryla
plaše pod věneček tvůj.
Hraj si jen a poletuj,
v marném letu samou hrou
věneček ti rozvážou;
rozpadne se, s hlavy smekne,
holubinka uletí,
že se toho s pláčem lekne
o samotě duše tvá.

Kvítí z věnce budeš zvedat,
to ti v prstech zbodlačí;
pláčem holubinku hledat,
tu však neuzříš, ač všude
s nářkem kol tě lítat bude.
Ode mne jsi se odervala,
marnost tě z mého srdce hnala,
venku však jsi prodána.
Královno, s trůnu padneš,
při číších žití zchřadneš,
ve říších kvítí zvadneš.

Opouštíš mne? S Bohem jdi, marná ženo!
Nevíš, jak mé srdce je zkrváceno.
Jdeš, zda-li pak víš, kam jde ta cesta?
Žhoucí ženo! — hravé děcko! —
Myrtou pokryto je všecko;
ty však zvadneš, zchřadneš a opadneš.

Velká kniha.

Ach jak velká, božské věštby plná kniha
tiše, divosvatě srdci se otvírá,
oko tam když v neskoumané říše zírá,
kde se hvězda za hvězdou bez konce mihá!

Nikdy jsem ti nerozuměl, kniho svatá!
Ale teď, když na svém lůžku trudně sedím,
v oku slzu, v srdci bol, a vzhůru hledím —
ach teď vím, co mluvíš, kniho hvězdozlatá!

Český máj.

Jaké jasné, živé časy,
jaké divné vůkol znění? —
Aj toť jara mladé hlasy,
toť slavíků v háji pění.

Hle, jak hrdě pnou se hory!
Luhy, louky se strakatí,
hrdě šumí temné bory,
české lípy se zas šatí!

Což snad z minulosti hrobu
české někdo bohatýry,
což i starou vzkřísil dobu
a ty mistry slavné lyry?

Rozplyň srdce se v té slasti —
zase mladnou české háje,
zpěvy znějí v naší vlasti,
zase květou české máje.

Pannám!

Panny, chraňte se,
by se Češka jinému, krom reku,
líbat dala — ostřežte svých vděků!
Jen kdo umí protnout, jako druhý
Břetislav, otrocké ducha kruhy:
tomu vzdejte milosti své dárky,
hrdé dcery Vlasty, dcery Šárky!

Píseň hrobní.

Slyš, to zvonů vážný hluk!
trub to táhlý, trudný zvuk!
Což ty tóny asi jeví?
Ach, to není tón plesání?
A to pění? — Hrobní zpěvy:
„Skončen tvého žití sen!
Nyní po tom divném zdání
lehni zas k tichému spaní;
vždyť ne věčný spánek ten:
z noci narodí se den."

Ach, tu píseň dobře znám!
vždyť tu píseň také pěli,
když mou dívku provázeli. —
Přijďte s písní brzy k nám,
přijďte brzy! milerád
chtěl bych již i já tam spát.

V noci.

Noc a šero dřímá kol;
přes planinu, horu, dol
jemný spánek tiše vane;
z jasných nebes libě kane
luzný sen a blahý mír.
Vše již dřímá šír a šír —
protož, srdce, přestaň lkát,
vždyť ty také půjdeš spat!

Rada.

Ať se jiní v světském hluku
hbitě honí sem a tam —
koj ty v srdci jen svou muku,
a v komůrce zůstaň sám.

Zavři bránu srdce svého,
haj si snů svých outlý květ,
neb pro prsa nešťastného
není tento hlučný svět.

Perly lesk ve širém moři
bývá vůkol zahalen;
zavři srdce: a v svém hoři
žíti budeš blahý sen.

V šeru.

Slunéčko se v hory kloní,
v šeru trudně zní klekání;
ach, den leží v umírání,
teď mu umíráčkem zvoní.

I mé slunce v noci lůně
zhaslo — srdce těžce stůně;
již se chystá tiše k spaní —
jen mu zazvoňte klekání.

Ohlasy noční.

I.

Na blankytném nebi plynou
zlatí plavci v tichém běhu —
cizinci a posli věrní
od neznámých, krásných břehů.

Každoročně na ně čekám,
neb mi s nimi posílají
pozdravení moji milí,
jenž jsou v onom blahém kraji.

Plavci tiší, plavci zlatí!
mnoho bych vám měl co lkáti;
poutníkové z nebe svatí!
mnoho mám se vás co ptáti.

II.

Jako viola před sluncem
května zavře ňadra svoje:
tak chci před tím světským hlukem
zamknout bolné srdce moje.

Až se tichá noc rozprostře,
pak chci ňadra svá rozvinout
a z nich má mé duše vůně,
touhy, vzdechy, snové plynout.

III.

Klesla hvězda s nebes výše,
klesla jako slza zlatá,
kterouž vyplakala v tichém
bolu nebes víčka svatá.

Ach, proč pláče širé nebe?
Snad umírá srdce věrné,
kteréž osudu a lásky
umořily zrady černé?

IV.

Každá dívka má svou hvězdu,
na níž andílek přebývá,
jenž ji střeží, jenž ji chrání,
když libounce ona snívá.

Ale když ji lilě čistá,
když jí vínek drahý vadne:
anděl hvězdu pak opustí —
hvězda smutně s nebe padne.

V.

Ach jak mnoho, velmi mnoho
hvězd to širé nebe má!
kýž mi jenom jednu — jenom
jednu malilinkou dá!

Abych tam s mým bolným srdcem
mohl býti sám a sám,
abych tam moh' déle žíti
lásky sen a lásky mam.

Všecko, co jest srdci drahé,
vezme tento divý svět,
ani víru nenechá ti,
ani snu a mamu květ.

VI.

Kol když hučí, kol když bouří
hbitý, mnohohlasný den:
tu má duše v tajném spaní
dřímá čaroplný sen.

Ale když noc hvězdorouchá
černý stan rozestře svůj,
den když leží v tichém spaní:
potom duch procitne můj.

Hvězdy vítám, staré známé
s nimi vroucně mluvívám.
jim své touhy, lásky slova,
jim své tajné hoře lkám.

Ony mně, já jim rozumím;
ale svět a jeho hluk
nezná srdce mého mluvu,
nezná tajnou mluvu — muk.

VII.

Květ když vadne denním palem,
dech umrlčí z ňader vane:
tu se mrak nad ním ustrne,
a naň s hora těcha kane.

Když má duše denním hořem
omdlívá a bolně vadne:
nebe se nad ní slituje,
a noc tichá na zem padne.

VIII.

Když já okem slzovlhkým
padat vidím hvězdu s nebe:
tu se duše má zarmoutí,
a já myslím sám u sebe:

Ach jak mnoho, velmi mnoho,
hvězd již s nebes chrámu spadlo!
Ach jak mnoho, velmi mnoho
květů již na zemi zvadlo.

Kolik horkých, hořkých slzí
již ta širá země vssála?
Kolik bledým, chladným sníčům
tiché, temné hroby dala! —

A přec svět se pořád točí,
předc se lidé pořád smějí,
radují a jaře pleší,
a veselé písně pějí. —

Jakby můj jen květ byl zvadnul,
jen klesaly hvězdy moje,
jakby zem jen můj hrob nesla,
jen mých slzí pila zdroje!

IX.

Že tak samotinký bloudím? —
Nechte v měsíčku mě jít! —
Že tak tiché srdce moje?
Nechte jen je blaze snít!

Ten, kdo žije, ten se vrhni
hbitě v světa hlučný vír!
Mně jen nechte moje zdání,
a můj tichý, bolný mír.

Já již nemám nic s tím světem,
svatý hrob jsou ňadra má,
v němž, v snu křišťalové rakvi,
mrtvá láska spočívá.

X.

Když jsem ještě jako děcko
mamince na klíně seděl,
s děckým srdcem, děckým okem
zhůru k dalným hvězdám hleděl:

tu jsem napínal své malé,
hravé, nevinné ručičky:
jako svatojanské mušky
chytnouti jsem chtěl hvězdičky,

Jaké jsem byl tenkrát děcko —
když si na to teď zpomínám!
Jaké děcko? — vždyť co jinoch
pořád ještě to činívám!

V jeseni.

Máje jednoho zas růže svadly,
léta jednoho zas klasy padly,
a zas kol to žluté umírání.
Vypuknouti musí srdce v lkání,
zpomenout si na své svadlé máje,
zpomenout, že ke žni smrti zraje,
a že rubáš též je bude krýti,
žal když přírody kol musí zříti,
zpěvné háje jak jsou holé kostry,
jimiž v nářku bloudí vichr ostrý,
jakby ptáčetem jsa sem tam létal,
máje popel — suché listy — smetal. —

Zmizel ples a okřídlené písně;
smutná mlha jako závoj tísně
kryje doly a kol halí hory.
Kráčí smrt ach polem, hájem, lesem,
jen ty jedle a ty tmavé bory
věčně zeleným se pyšní plesem,
a jen jesenky kdes prokvítají,
jakby luh snil o uvadlém máji.

Podzimní doba.

Pole, luka šedá jsou a holá,
suchým listím vane větru svist;
rok posílá umrlčí svůj list,
jeseň k umírání už jej volá.
Ještě jednou velké slaví hody,
létavců sezývá zpěvné rody;
zplanouti a zmladnouti chce zase
v posledním svém nadhrobním tom čase.
Oheň svůj, svou sílu, drahou krev
vlévá v purpurové dary rév;
zelený pak svatební šat svléká,
šperk svůj pestrý v matky lůno skládá,
žlutý smrti rubáš poobléká,
a jen na pohřební věnec střádá,
jenž mu zkvěte z pozdních jesenců.

Jaro lásky.

Nevím, co se se mnou děje
zde na tomto šírém světě!
Vše se jako v máji směje,
vše kol pěje, vše kol květe.
Máje duch a omlazení
rozlity mou duší jsou,
nějaké to okouzlení
musí vládnout duší mou!

K nebi stoupá radosť moje
jako skřivánkovým pěním,
srdce moje plesá, nyje
slavíkovým šveholením.
S růžovým červánků pláním
sám bych rád se rozplanul,
a s věterků jemným váním
v dálné kraje zavanul.

Sladkým žalem, jemnou tísní
hned se srdce moje svírá,
hned zas jako nebe věčné
rozkoší se otevírá.
Jako duha pne se touha
po nebi přes širou zem —
sladkým pudem bych chtěl mluvit
s hvězdami a měsíčkem.

Samota.

I.

Nyní vím, proč slavíček
ukrývá se v tichou houšť,
neboť jest mi samému
hlomoz světa jako poušť.

Vím, proč holoubátek dvé
v širé pole zalétá,
neboť se mi samému
samota domovem zdá.

II.

Častokrát jsem v snivé noci
v dumách bloudě pozaslech,
jak si z hlubokého ticha
bor teskllivě pozavzdech'.

Ach tak z hlubiny mé duše
upomínka blouznivá
často dumami temnými
táhlým vzdechem zachvívá.

III.

O měsíčku! Jasná záři!
Rozlitá's jak vůně světla,
po horách a po dolinách
liliově's rozekvětla.

Samoto! ty tichá noci,
rozloučení trudné temno —
kdyby ve vás nesvítilo
upomínky světlé jemno!

Zpomínko a ty měsíčku!
v jednu zář a cit se slejte,
a jí o samotě dlící
tisíc pozdravení vzdejte.

Pějte!

Pějte z mladých, hrdých ňader,
komu zlatý zpěv je přány,
komu proudy křišťálové
písní v duši božstvem dány!

Pějte bujně — aj i v písni
spějí velké, svaté moci,
zablesknou z nich jasná slunce,
budou svítit v naše noci!

Hoďte hrdě zpěvu símě
do našeho mdlého věku,
jako v báji z dračích zubů
vzrostou z něho pluky reků.

Kouzlo spí v něm — vzrostou z rumu
staré zámky, prasknou hroby,
velká, slavná zašlost vstane,
vyhřímá nás z naší mdloby.

A ty kraje, slavíci kde
v každém keři druhdy pěli,
ach ty kraje, jenž se nyní
teskně, bolně zamlčely:

zživnou; hory, řeky hučí —
je to pění, znění, vání:
aj vždyť k velkým svátkům slavně
zrána zvoní na klekání.

Mroucí bojovník.

Na posteli leží umíraje.
„Podejte mi ten můj prápor starý!
Jeť mi předc, když nad hlavou mi vlaje,
jak bych slyšel orlů šumot jarý.

A ten meč můj věrný — rezem žraný!
Tisíc životů jsem v ňadrách cítil,
když jak smrti anjel rozsápaný
jím co bleskem mužů hvozd jsem mýtil.

Přílbu na leb můj mi vsaďte šedý,
štít mi dejte, jako reku k boji;
se smrtí se potkám naposledy —
rek jsem, proto chci to v celé zbroji.

Žeť jsem nemohl, co ženich opojený,
vzteklým jejím políbením zmříti!
volím aspoň hrdě ozbrojený
k poslednímu zápasu s ní jíti.

Až pak umru, vezte mě k té hoře,
kde svatého Václava spí muži.
Až rek Boží osedlá si oře
a přijede v plném k nim oruží.

Tam mě zakopejte, tam chci spáti,
neb můj den byl mozolný a parný,
seč a boj — a předc se mi chce zdáti,
že je ztracen, že byl veškeren marný!

Ach když já své nesl palné rány,
byla tma a světu seraf jasný
nebyl ještě vyšel z jitra brány;
umírám — a teď se začne život krásný!“

Klesá nazpět! V koutě smrt již sedí,
vyzáblá a vymořená žena,
ne ta, jež z tisíců mečů hledí,
tisícerým žitím opojená.

Tať je panna krásná, hrdá, divá,
vlasy vlajou, pnou se ňadra dmoucí,
a když kráčí, mladých srdcí chtivá,
rozkoš jest jí klesnout v lokte žhoucí.

Žena tasí nůž — a z kouta vstane,
k posteli se polehounku šoupá,
on sní: „V hrobě ležím, východ plane,
a ten seraf výš a výše stoupá.

Posel Boží! Štít a meč se blýští,
bílá říza s oudů mocných vane,
z očí jasné z mrtvých vstání prýští,
vínek, blesky prše, s skrání plane.

Mocným mečem o štít zvučný tluče,
zhřmí, jako když na vzkříšení zvoní.
Prasknou hroby — svatý Václav ruče
jede v zbroji bílé na komoni.

Z mrtvých vstání! — Hučí řeky, bory,
prápor hrá, hřmí branné písně zvuky,
hromem otevre se brána hory,
z ní se řítí bouřkou Boží pluky.

Přes můj tichý, tmavý hrob, slyš! táhnou
i já mám zde štít a meč svůj starý,
i mé oudy v boje Boží práhnou —
praskni, hrobe — i já rek jsem jarý!“

Vyskočí a zase nazpět padne!
ne ta žena, ale anděl Páně
přišel, na čelo jej líbá chladné,
palmou kryje ňadra mu a skráně.

Odsouzenec.

V kasamatech, v tuhé vazbě,
sedí starý Volhynin.
Zejtra musí kulkou padnout
volné stepi pyšný syn.
Vína má i kytek, peněz —
on však divně na to hledí,
smutně statné vousy hladě,
ježto se mu na rtu šedí.

Navštívit ho přijde jeho
starý strasti spoludruh,
z jizev, z knírů slze stírá
s pláčem zvolá: „Těš Tě Bůh!"
Spadneť mu i slza, však se
v kníru kryje, jako studem,
že na tvář tu jizev plnou,
hrdou, přišla pouhým bludem.

„Že jsem zabil oficíra!
Člověk by tu vztekem puk'!
Říct mi, že jak židák jedu —
a tak holobradý kluk!
Psů mi nadat! — Já byl také
oficírem! — hrom a peklo!
A to klouče v tvář, v mé jizvy
čestné bičíkem mě seklo.

Bratře, Ty mě musíš střelit!
Svatou's kulku sobě lil
z olověných matek Božích —
ještě jsi jí neodbyl.
Měla to být ňáká rána!
Teď mne střel ní, až si kleknu
před svou jámu otevřenou,
a svůj otčenášek řeknu.

Na prsou řád z ran již nesu,
jejž mi křížem ocel vťal;
zde mě smrt již ponačala,
nade mnou když orel hrál;
sem mě musíš zase střelit,
nemusíš se terče stydět,
až jej nad tlukoucím srdcem
červenat se budeš vidět."

Bratr vyndal z ňader kulku,
bratra v jizvu celoval;
líbáním ta růžně zkvétla;
kulku jemu v ruku dal.
Ten ji s úsměvem potěžkal,
při tom sobě v oči hledí,
v náruč padnou, rozplačí se —
orlové dva staří, šedí.

Za svitání tré ran padlo.
Děti! padl otec váš,
vy to nevíte a ranní
modlíte se „otče náš“!
Doma, daleko v své chýši,
ty dvě nejmladší to vědí;
třikrát na okno tlouct slyší:
„Matko, tatík oknem hledí!“

—⊰⁂⊱—

REJSTŘÍK.

Str.

Václav Bolemír Nebeský.

Podařilo-li se našim „Poet. Bes.“, že v pravdě staly se obrazem pokroku v moderní poesii české, konáme povinnost svoji, vřaďujíce mezi básníky živoucí také jednoho z těch básníků svých již zesnulých, jež třeba považovati za předchůdce, za otce moderního toho směru. Není jich mnoho, předchůdců dotýčných; neuvádíme-li je zde ale předce jmenovitě, činíme tak jen, abychom vyhnuli se nezbytné sic parallele mezi nimi. Chcemeť, aby V. B. Nebeský stál tu o sobě. Však také smí a může o sobě stát.

Že Nebeský byl poetou pravým a celým, tomu nasvědčuje každý verš básní jeho původních, každá jeho kniha naplněná překladem díla cizího, poeticky význačného, každá z jeho četných, hluboce myšlených i cítěných, překrásných studií literárních. Bohužel mezi jeho pozůstalými pracemi básně původní jsou počtem nejslabší. První básně Nebe-

ského dostaly se kdysi na veřejnost proti vůli a mimo vědomí básníkovo, a také později jen nerád uveřejňoval verše své, ba i jen poskrovnu sám je skládal: jeho duch obepínal veškeru, obrovitou již poetickou literaturu světovou, on žil a opájel se její krásou, a básník Nebeský jako by se bál původními pracemi často předstupovat před Nebeského znalce. Jmenovitě v letech padesátých, kdy u nás nové pokolení básníků hlásilo se k práci, nebásnil Nebeský téměř již ničeho více. Avšak působil na generaci tu předce jen i novými pracemi mocně, byť to byly třeba bývaly překlady pouhé. Jeho sbírky *národních písní novořeckých* a *romancí španělských* měly velkou súrodňující sílu a vedly mladého ducha k pravým, nejčistším zřídlům poesie veškeré.

Co ale veršem z péra jeho původně vycházelo, mívalo obecenstvo své vděčné, ano nadšené. Jmenovitě ženám a dívkám českým byly básně jeho přemily — budou jim přemily také ještě dnes. Tvar veršů a slok byl sice vždy jednoduchý; ale dikce byla ozdobna, květnata, obsažna, a cit vždycky hluboký. Lnulť Nebeský přátelstvím osobním i literárním k německým poetům tenkráte v Čechách houfně se ozývajícím, bez odporu velice talentovaným, ale někdy až v přílišnou sensitivnost zapadajícím; jmenujeme z nich zvláště

F. Bacha, jenž nezůstal beze vlivu i na mnohem ještě později se probouzející pěvce české. Nebeský vlivu svých současníků krajanů se nevyhýbal, ale on zachoval sobě osobní ráz svůj, samostatnost svoji. Však celý ráz Nebeského stává se zjevným již po přečtení jediné a kterékoli básničky jeho a ponechali jsme zde schválně i mnohé zvláštnosti jeho gramatikální a j., jakých sobě tenkráte pěvc dovolovali více než nyní.

Knížečkou tou malou, obsahující hlavně kytici *písní lyrických* plníme tedy povinnost, kterou mělo písemnictví české k Nebeskému i k sobě.

O literárním významu Nebeského vůbec nehodláme se zde šířit, sáhať význam ten daleko přes každou krátkou, třeba by obsažnou frási. Také životopisná dáta můžeme podati arci jen co nejstručněji.

Nebeský byl českému národu jenom náhodou zachován; ale poznav lásky k české věci a oddav se literární práci pro ni těšil se pak takým životním poměrům, že v oné době nebylo stejně příznivých pro žádného jiného spisovatele u nás.

Nebeský narodil se 18. srpna 1818 poblíž Kokořína, na rozhraní národnosti české a německé. Byl s počátku, ba dosti dlouho vychováván po německu, až pak přišel na filosofická studia do Prahy a zde seznal český život i jeho snahy.

Nebeský se zálibou studoval hned na gymnasiu básníky starořecké, v Praze pak přilnul k studiu literatury německé vůbec, k studiu nejrůznějších německých filosofů pak, ano i k studiu věd medicinských zvláště, a položil si takto široký základ pro příští působení svoje. Stav se vychovatelem ve Vídni sepsal a vydal svou báseň „Protichůdci“ (1844), kterouž Antonín Zawadzski převedl na jazyk polský. Z Vídně přišel do Prahy a byl zde taktéž po šest let vychovatelem u rytíře Neuberga. Rok 1848 strhnul i Nebeského do svého víru a učinil z něho redaktora politických novin, poslance na říšském sněmě a t. d. Roku 1851 stal se N. po Erbenovi sekretářem Českého Musea, od r. 1850 do r. 1861 byl také redaktorem Musejního Časopisu. V letech padesátých vydal překlady některých komedií Aristofanových, v letech šedesátých pak některé tragoedie Aischylovy. O jiných důležitých jeho pracích literárních zběžně jsme se již zmínili. — V. B. Nebeský skonal po nemoci dlouhé a velice trapné v Praze dne 17. srpna 1882.

Poetické besedy:

I. **Ballady a Romance** od *Jana Nerudy*. 40 kr.
II. **Oldřich a Božena**. Idylla od *A. Heyduka*. 50 kr.
III. **Petrklíče**. Báchorka od *Svat. Čecha*. 40 kr.
IV. **Staré zvěsti**. Od *Jar. Vrchlického*. 50 kr.
V. **Prosté motivy**. Od *Jana Nerudy*. 50 kr.
VI. **Ballady**. Napsal *Lad. Quis*. 45 kr.
VII. **Griselda**. Povídka veršem od *J. Zeyera*. 65 kr.
VIII. **Všední život**. Báseň od *K. Legera*. 40 kr.
IX. **Záviš**. Napsal *Fr. Chalupa*. 50 kr.
X. **Zpěvy knížecí**. Básně *Fr. Kvapila*. 50 kr.
XI. **Lešetínský kovář**. Báseň od *Svat. Čecha*. 50 kr. (Zabaveno.)
XII. **Vlaštovičky**. Selanka od *E. Krásnohorské*. 40 kr.
XIII. **Ze života**. Básně *J. V. Sládka*. 60 kr.
XIV. **Přeludy**. Báseň od *Karla Legera*. 35 kr.
XV. **Třešně**. Humor. pov. Napsal *L. Quis*. 50 kr.
XVI. **Z doby táborů**. Od *Antala Staška*. 65 kr.
XVII. **Hanuman**. Bajka od *Svat. Čecha*. 50 kr.
XVIII. **Na přástkách**. Napsal *Ad. Heyduk*. 45 kr.
XIX. **Husitská svatba**. Báseň *Ot. Červinky* 45 kr.
XX. **Zpod jarma**. Básne *Svet. Hurb. Vajanského*. 45 kr.
XXI. **Píseň o Činu**. Zpívá *Fr. S. Procházka*. 50 kr.
XXII. **Selské ballady** od *J. Vrchlického*. 50 kr.
XXIII. **Na dívčím kameni**. Napsal *Ot. Mokrý*. 35 kr.
XXIV. **Mrtvá země**. Pověsť od *R. Pokorného*. 50 kr.
XXV. **Šimon kostelník**. Povídka z kraje od *Em. Miřiovského*. 40 kr.
XXVI. **Čechův příchod**. Báseň *J. Zeyera*. 60 kr.

Číslem 28., 29., a 30. budou:
Veršované práce *Sv. Čecha.*

— Předplacení na „Poetické besedy" není žádné. — Sešity prodávají se jednotlivé. — Kdo z venkova objedná si alespoň dva svazky najednou, obdrží je frankovány. —

Tiskem dr. Edv. Grégra v Praze.